

Dini Tutum, Psikolojik Dayanıklılık ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Ergen Bireyler Üzerine Nicel Bir Araştırma

The Relationship between Religious Attitude, Psychological Resilience and Depression: A Quantitative Research on Syrian Adolescent Individuals

Erhan CENGİZ
Zeynep SAĞIR

Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Din Psikolojisi Bilim Dalı,
Elazığ, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 22.07.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 02.10.2023
Yayın Tarihi/Publication Date: 10.11.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Zeynep SAĞIR
E-mail: zeynep.sagir@yahoo.com

Atif: Cengiz, Erhan - Sağır, Zeynep.
"Dini Tutum, Psikolojik Dayanıklılık
ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Ergen
Bireyler Üzerine Nicel Bir Araştırma".
İlahiyat Tetkikleri Dergisi 60/1 (Aralık
2023), 36-49.

Cite this article as: Cengiz, Erhan -
Sağır, Zeynep. "The Relationship
between Religious Attitude,
Psychological Resilience and
Depression: A Quantitative Research
on Syrian Adolescent Individuals".
Journal of İlahiyat Researches 60/1
(December 2023), 36-49.

Content of this journal is licensed under
a Creative Commons Attribution-
NonCommercial-NoDerivatives 4.0
International License.

ÖZ

Bu araştırmada, Suriyeli ergen bireylerde dini tutum, psikolojik dayanıklılık ve depresyon arasındaki ilişkiyi tespit etmek amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemi, Elazığ'da ikamet eden 13-18 yaş aralığındaki 216 Suriyeli bireyden oluşmaktadır. Yaş ortalaması 15,31 olan katılımcıların 124'ü kadın, 92'si erkektir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, Beck Depresyon Envanteri II, Dini Tutum Ölçeği, Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ - 12) kullanılmıştır. Veriler SPSS (22,0) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Suriyeli ergenlerde depresyon ve dini tutum düzeyleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki; depresyon ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında negatif ve anlamlı bir ilişki; psikolojik dayanıklılık ve dini tutum düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma bulguları Suriyeli ergenlerde psikolojik dayanıklılık ve dini tutumun depresyon düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %20'sini açıkladığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Dini Tutum, Ergenlik, Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık.

ABSTRACT

This study aims to determine the relationship between religious attitudes, psychological resilience and depression in Syrian adolescent individuals. The sample of the study consists of 216 Syrian individuals aged 13-18 residing in Elazığ. The average age is 15,31. About 124 of the participants were female, and 92 were male. Personal Information Form, Beck Depression Inventory II, Religious Attitude Scale, and Child and Adolescent Resilience Scale were used to collect data. The data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences Statistics software, version 22.0. In the study, the following results were obtained regarding the Syrian sample: there is a negative and significant relationship between depression and religious attitude levels; there is a negative and significant relationship between depression and psychological resilience levels; and there is a positive and significant relationship between psychological resilience and religious attitude levels. In addition, the research findings showed that resilience and religious attitudes explained approximately 20% of the total variance in the level of depression in Syrian adolescents.

Keywords: Psychology of Religion, Religious Attitude, Adolescence, Depression, Psychological Resilience.

GİRİŞ

Suriye'de iç çatışmayla başlayan sıkıntılı süreç bireylerin göç etmelerini zorunlu kılmıştır. Dünyanın dört bir yanına göç etmek zorunda kalan Suriyeli bireylerin göç duraklarından birini, sınır komşusu olan Türkiye'ye oluşturmaktadır. İç savaş nedeniyle zorunlu olarak göç eden Suriyeliler en fazla Türkiye'ye sığınmışlardır (UNHCR, 27 Aralık 2022). Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin mevcut yaş dağılımına bakıldığında on sekiz yaşından daha küçük olanların toplam nüfusun yaklaşık yarısını oluşturduğu görülecektir (Göç

İdaresi Başkanlığı, 27 Aralık 2022). Bu durum, 2016 yılında Suriyeliler ile ilgili veri toplayan Sağır'ın (2018) çalışmasına da yansımıştır. Dolayısıyla bu veriler, Suriyeli bireylerin yaşa göre dağılımlarında yıllar içerisinde bir değişiklik olmadığını göstermektedir. Savaş, zorunlu göç ve yeni ülkeye uyum problemi dikkate alındığında, Suriyeli bireyler arasında yer alan bu %50'lik kısım içerisinde özellikle ergenlerin çocukluk çağındakilere göre daha dezavantajlı oldukları gözlemlenmektedir. Çünkü ergen birey gelişimsel açıdan değerlendirildiğinde içinde bulunduğu dönem, çeşitli biyolojik ve sosyal uyum zorluklarını barındırmaktadır (Saygılı, 2002). Aynı zamanda ergen bireylerin bu dönemde kimlik edinme süreçleri düşünüldüğünde, onların mevcut psikolojik durumlarını konu etmek önemli bir ihtiyaç olarak ileri sürülebilir. İfade edilen durumların ötesinde ergen Suriyelilerin yakın gelecekte yetişkin bireyler olarak topluma katılım süreçleri söz konusu olacağından psiko-sosyal durumlarının incelenmesi ve ihtiyaç halinde bu durumların iyileştirilmesi konusunda bilimsel katkılar sunulması gerekmektedir. Ergenin içinde bulunduğu gelişimsel dönemden dolayı yaşadığı sıkıntılara ilaveten savaş ve zorunlu göç nedeni ile maruz kaldığı olumsuzluklar da bir takım psikolojik rahatsızlıkların meydana gelmesini olası kılmaktadır (Gözübüyük vd., 2015). Ergenlik döneminde görülen psikolojik problemlerin çözüme kavuşturulmadığı takdirde yetişkinlikte devam etmesi kaçınılmazdır. Bu nedenle ergenlik dönemi kritik bir öneme sahiptir (Aydın, 2010). Dolayısıyla bu çalışmada, göçmen kitle içerisinde ergen bireylere odaklanılmıştır. Böylelikle, göç edenler arasında ergen bireylerin önemli bir orana sahip olması yönüyle de elde edilecek sonuçların, geliştirilecek uyum politikalarına bir katkı sunması ümit edilmektedir. Yanısıra, Türkiye'nin Suriyelilere ilişkin 12 yıldır mevcut olan gündeminin, önümüzdeki yakın ve uzak gelecekte önemini koruyacağı aşikardır. Bu konuda yer alan sorunların psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel olmak üzere farklı boyutlarıyla ele alınması bir ihtiyaç olarak düşünülmektedir. Tüm bunlarla beraber bu çalışmada, Suriyeli ergen bireylerin depresyon düzeyleri ile dini tutum ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesiyle literatüre mütevazı bir katkı sağlanması ön görülmektedir.

Göç öncesinde savaş ortamı nedeniyle maruz kalınan travmatik olaylar ve göç sırasında yaşanan olumsuz deneyimler söz konusu bireyler için tazeliğini korurken, yeni bir ülkeye uyum sağlamadaki güçlüklerin ortaya çıkması da insanların üzerindeki yükü artırmaktadır (Ayten - Sağır, 2014; Sağır, 2018; Paloutzian - Sağır, 2019; Anati - Erciyes, 2021). Bu durumlar her birey için problem teşkil etse de bu süreç, hayata dair anlam arayışı içerisinde olan ergen birey için diğer gelişim dönemlerine nazaran süreci daha güç kılabilmektedir. Ergenlik dönemi kendi içerisinde önemli dinamikleri barındıran özel bir dönemdir. Bu dönemde bireyin; bilişsel, duygusal, fiziksel, psiko-sosyal özellikleri bakımından, bundan sonraki dönemleri etkileyecek stratejik bir noktaya sahip olabileceği düşünülmektedir. Özellikle ergen birey bu dönemde, hayata farklı açılardan bakabilmeyi öğrenmektedir. Ergen bireyin ayrıca bu dönemde gelişimini ve değişimini bilişsel açıdan ele alan Steinberg (2007), bu durumu farklı kategoriler şeklinde sıralamaktadır. Bunlar: *olasılıklar hakkında düşünme, soyut kavramlar hakkında düşünme, düşünme üzerine düşünme, çok boyutlu düşünme ve ergen görelliği*dir. Ergen birey bu dönemde, yaşadıklarından ve çevresini gözlemlediklerinden yola çıkarak hayatını anlamlandırmaya çalışır ve bir kimlik oluşturma sürecini başlatır. Bu süreçte ergenlerin hem ailesinden ve sosyal çevresinden hem de siyasi ve sosyal politikalar ile ülke çapında yaşanan toplumsal olaylardan etkilendikleri söylenebilir. Ergen bireylerin, yaşadıkları durumlarla beraber düşünce dünyası şekillenmekte ve bu hususlar sonraki hayatı için dönüm noktası olabilmektedir. Bu çalışmada yaşlılık dahil tüm gelişim dönemlerinde etkisi görülen ergenlik döneminin incelenmesi, çalışmanın bir başka önemli yanını oluşturmaktadır.

Dünyada milyonlarca insan savaş ve çatışmadan etkilenmektedir. Sivil halkı etkileyen savaş ve çatışma ortamlarında en fazla etkilenen gruplar arasında çocuklar ve gençlerin olduğu ifade edilebilir (Aydın, 2014). Zorunlu göç sürecini tecrübe eden ve gelişimsel açıdan risk grubunda olan çocuk ve ergenlerde depresyon, Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ve anksiyete gibi problemler görülebilmektedir (Özdemir - Budak, 2017). Özellikle gelişimsel açıdan kritik bir dönem olarak kabul edilen ergenlikte, savaş ve zorunlu göç deneyimleri bireyin daha fazla psikolojik problemlere maruz kalmasına neden olabilir. Bu çalışmada Suriyeli ergen bireylerin depresyon düzeyleri incelenmek istenirken kritik dönem olan ergenlerin bu konuda ne kadar güçlü yaşadıklarını ortaya koymanın elzem olduğu düşünülmüştür. Daha önce yapılan araştırmalara bakıldığında, Türkiye'de yaşayan Suriyeli ergenlerin depresyon düzeylerinin; TSSB, kaygı, algılanan soyal destek, benlik saygısı düzeyi ile ilişkisine odaklanıldığı görülmektedir (Kandemir vd., 2018; Uysal vd., 2022; Oppedal vd. 2018; Uğurlu vd., 2016; Ataç vd., 2018). Din psikolojisi literatürü incelendiğinde ise konuya ilişkin daha az sayıda çalışmanın olduğu bilinmektedir. Bu alanda, Suriyeli örneklem açısından depresyon konusunun dini başa çıkma, dindarlık, yaşam memnuniyeti, algılanan sosyal destek, benlik saygısı ile ilişkisi bağlamında çalışıldığı görülmektedir (Ayten-Sağır, 2014; Sağır, 2018; Özcan, 2019). Fakat bu çalışmaların özellikle ergen bireylere odaklanmadığı ve çeşitli yaş gruplarını içerdiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, özellikle klinik psikoloji gibi psikolojinin diğer alt dallarında Suriyeli ergen bireylerin depresyon düzeyine ilişkin çalışmalarda ihmal edildiği düşünülen bir konu yer almaktadır. Bu konu depresyon düzeyi ile dini tutum düzeyi arasındaki ilişkidir. Öyle ki bu konunun ihmal edildiği Reavell ve Fazil (2016) tarafından da mültecilerin TSSB ve depresyon durumlarına ilişkin yaptıkları meta analiz çalışmasında ortaya koyulmuştur. Söz konusu çalışmada mültecilerin daha seküler ülkelere göç etmesinden dolayı depresyon ve dini tutum konusunun incelenilmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir. Bu yönüyle araştırma zorunlu göç deneyimine sahip ergen bireylerin, depresyon düzeyi ve dini tutum ilişkisini ele alması bakımından literatürde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ulusal düzeyde din psikolojisi alanında ergen psikolojisine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde henüz göçmen örneklemin yer aldığı bu konuya rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın özelde din psikolojisi ve daha geniş çerçevede ise psikoloji ile göç çalışmalarına bir katkı sunacağı ileri sürülebilir.

Ulusal ve uluslararası literatürde depresyon ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiye dair önemli araştırmaların olduğundan bahsedilebilir. Örneğin, Dowrick, vd., (2008) Avustralya'da depresyonla baş etmede kişisel dayanıklılığın rolü üzerine yaptıkları boyamsal araştırmalarında dayanıklılık konusunun önemine dikkat çekmişlerdir. Onlar da bu ikili arasında, görece daha az çalışmanın olduğuna fakat dayanıklılık konusunun önemli bir unsur olabileceğine vurgu yapmışlardır. Bu bakımdan bu çalışma da, savaş ve zorunlu göç gibi olumsuz deneyimler yaşayan Suriyeli ergenlerin bu zorluklara adapte olabileme ve bu durumlarla baş edebilme düzeylerinin tespit edilmesi açısından mühimdir. Tespit edilen psikolojik dayanıklılık düzeyi ile bireylerin depresyon eğilimlerinin ilişkilendirilmesi oldukça önemli bulunmaktadır. Çünkü dayanıklılık, bu süreçte Suriyeliler için en önemli kaynaklardan biri olarak düşünülebilir. Tüm bu nedenlerle, bu alanda bir araştırma yapılması ihtiyaç haline gelmiştir. Öte yandan Wingo vd., (2010) depresyon ve psikolojik dayanıklılık konusunu ele

aldıkları çalışmalarında, öncelikli olarak major depresyonun insan yaşamında ciddi olumsuz sonuçlar doğurabileceğine yer vermişlerdir. Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) majör depresyonun genel nüfusun %16'sını etkilediği ve ABD'de erken ölüm ve sakatlığa neden olan on husus arasında bulunduğu ifade edilmiştir. Wingo ve arkadaşları (2010) bu konunun önemine ilişkin yapılan araştırmalarda psikolojik dayanıklılığın depresyon üzerindeki etkilerinin incelenmemesini bir eksiklik olarak dile getirmişlerdir. Dolayısıyla bu konudaki eksikliği gidermede bu çalışmanın bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Din psikolojisi literatürü açısından önemli bulunan nokta ise depresyon düzeyini yordayacağı öngörülen dini tutum ve psikolojik dayanıklılığın bir arada göçmen ergenler açısından çalışmaya konu edilmesidir. Çünkü alanyazında, Suriyeli bireylerin depresyon düzeyleri ile dindarlık ve dini başa çıkma ilişkisini ele alan Ayten ve Sağır'ın (2014) incelediği örneklem bakımından, ergenlere değil çeşitli yaş gruplarına odaklandıkları görülmektedir. Öte yandan dini tutum, depresyon ve psikolojik dayanıklılığın birlikte incelendiği bir çalışmayla henüz karşılaşılmadığından bahsedilebilir. Bu durum ise bu çalışmanın ayrırcı bir özelliği olarak düşünülebilir.

İç savaşın yaşandığı alanlarda, ölüme şahitlik, rehlin alınma, savaşa katılma, kamplarda bulunma, tecavüz gibi pek çok travmatik olaya maruz kalındığı görülmüştür (Sağır, 2018). Savaş ortamında yaşanan söz konusu olumsuz deneyimlere ek olarak Demirbaş ve Bekaroğlu (2013) da, göçmen açısından yaşanan psikolojik güçlükleri kategorik olarak değerlendirmiştir. Bu kategorileri göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası olmak üzere belirtmektedirler. Göç öncesinde, travmatik yaşantılar, yaşanan kayıplar; göç sırasında, her türlü şiddet ve taciz olayları; göç sonrasında, gelecekle ilgili belirsizlikler, dil sorunu, maddi anlamda karşılaşılan sorunlar, sosyal yalnızlık vb. durumlar ruh sağlığını olumsuz etkileyen risk faktörleri olarak sıralanmaktadır. Yine Bhugra vd., (2014), zorunlu olarak göçe maruz kalan bireylerin, TSSB olmak üzere birçok psikyatrik bozukluk tanısı alması bakımından yüksek düzeyde risk grubu arasında olduğunu dile getirmektedir. Bir başka araştırmada ise mülteci gruplar üzerinde yapılan TSSB, depresyon ve anksiyete bozukluklarının sıklıkla görüldüğü bir meta analiz çalışmasıyla ifade edilmiştir (Işık - Ertuğrul, 2022). Tüm bu çalışmalar ve yapılan değerlendirmeler göç ve travma arasındaki ilişkiye dair sonuçları gözler önüne sermektedir. Göç çalışmalarında özellikle ilk çalışmalar olarak TSSB'nin konu edilmesinde olağandır. Fakat bu çalışmada Suriye göçünün başladığı süreç üzerinden on yıl kadar bir zaman geçmesi ve çalışmaya konu edilen ergenlerin yaşam süreleri dikkate alındığında TSSB'ye komorbidite olan bir bozukluk olması nedeniyle depresyon eğilimlerinin tespit edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Göç ve ruh sağlığı ele alındığında, bireylerin depresyona maruz kalmalarının olağanlığından bahsetmek mümkündür. Özellikle zorunlu göç öncesi ve göç sırasında yaşanan korku ve kaygıların depresyonu tetiklediğinden söz edilebilir (Hatıpler - Daşkiran, 2021). Depresyon, en eski tanımlanan ruhsal rahatsızlıklardan biri olarak karşımıza çıkmakla birlikte, kelime anlamı olarak ruhsal çökkünlük olarak ifade edilmektedir. Ruhsal belirti olarak depresyon, normal dışı hüznün ve mutsuzluğun olduğu duygu durumu olarak tanımlanır (Türkçapar, 2018). Depresyon DSM V'te ise üzüntülü, mutsuz vb. duygudurum, etkinliklere karşı isteksizlik, yeme isteğinde azalma veya artma, uyku sorunları, yerinde duramama veya hareketlilikte düşme, enerji düşüklüğü, düşük benlik saygısı, odaklanma güçlüğü ve tekrarlayan ölüm düşünceleri şeklinde ifade edilir (APA, 2013). Araştırmalara göre mültecilerde görülen en yaygın ruh sağlığı sorunlarından biri depresyondur (Altınışık, 2020; Buz - Dikmen, 2021). Sığınmacı/mülteci ve göçmen ergenler üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, genç sığınmacıların depresyon seviyelerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Demirbaş - Bekaroğlu, 2013). Türkiye'de kamplarda kalan 18 yaş altı Suriyeli çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada ise, araştırmaya katılan bireylerin depresyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Özer - Şirin, 2013). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, depresyon düzeylerinin tespit edilmesi bakımından önem arz ettiği fakat depresyonu önleme ya da en az şekilde bireyin hayatını etkileyecek düzeye getirmede yeteri kadar önerilerin yer almadığından bahsedilebilir.

Ergenlik döneminde yer alan gelişim ve değişimlere ek olarak yukarıda bahsedilen savaş ve göçün neden olduğu olumsuzluklar, ruhsal alanda muhtemel yaşanabilecek sıkıntılar karşısında, ergenin bu zor duruma adapte olabilme ve toparlanabilme gücü ile yaşananları daha hafif atlatılabildiği görülebilmektedir. Bu durum literatürde; psikolojik sağlamlık, psikolojik dayanıklılık, yılmazlık gibi farklı şekillerde yer alırken bu çalışmada *psikolojik dayanıklılık* ifadesi tercih edilmiştir. Kişinin stresli yaşam olayları karşısında direnme ve uyum sağlama gücü olarak ifade edilen psikolojik dayanıklılığın alanyazında ortak bir tanımlanandan bahsetmek mümkün gözükmemektedir (Özkan, 2021). Fakat bununla birlikte yapılan tanımlarda yer alan psikolojik dayanıklılığa dair üç ortak özellikten bahsedilebilir. Bunlar: *riskli bir durumun söz konusu olması, uyum gösterme ve baş etme becerisi ile koruyucu faktörlerdir* (Gizir, 2007). Psikolojik dayanıklılık kavramının travmalar, güçlükler, zorluklara adapte olabilme süreci, baş edebilme gücü olarak tanımlanması, kavramın ruhsal sıkıntılarla olan bağını göstermektedir. Göç sürecinde yaşanan zorlu yaşam olaylarına karşı baş etme gücü düşük bireylerin depresyon ve TSSB'ye daha yatkın olduğu söylenebilir (Solgun - Durat, 2017). Akkoyun'a (2020) göre bireyi ruhsal anlamda zor durumda bırakacak depresyon, anksiyete, stres düzeyi gibi durumlar ne kadar düşükse, çocuk ve ergenlerde psikolojik dayanıklılık düzeyinin o kadar yüksek olacağı tespit edilmiştir. Psikolojik dayanıklılık ile psikiyatrik belirtiler arasında negatif yönde ilişkiler bulunduğu, psikolojik dayanıklılığın travmatik stres tepkisi, anksiyete ve depresyon üzerindeki etkiyi azalttığı görülmektedir. Bir başka çalışma sonucuna göre ise psikolojik dayanıklılık düzeyi ve bildirilen psikolojik problemler arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu nedenle dayanıklılığın psikolojik problemler için koruyucu bir faktör olduğu söylenebilir (Arnetz vd., 2013). Asaad'ın (2021) çalışmasında, psikolojik sağlamlığın TSSB'yi anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, psikolojik dayanıklılık kapsamında Suriyeli ergenler ile ilgili yapılan araştırmaların fazla olmadığı görülmektedir.

Bu araştırmada yer alan bir diğer ana kavram dini tutumdur. Tutum, temelde düşünce, duygu ve davranış boyutunu barındırmaktadır. Bu boyutlar din hususunda değerlendirildiğinde, insanların dine olan yaklaşımlarındaki pozitif ve negatif yönlü düşünce, duygu ve davranışlar bütününe ifade eder (Akot, 2020). Din aynı zamanda, ergenin bilişsel, sosyal alandaki gelişimi ile ergenin hayatı anlamlandırmasında, yaşadığı zorluklara göğüs germesinde, ruhsal manada olumlu etkisi bakımından önemli bir kaynaktır. Ruhsal anlamdaki katkısını Gürsu, (2015) çalışmasında şu şekilde belirtmiştir: Ergenlik döneminde dindarlık düzeyinin yükselmesi, depresyon, anksiyete, olumsuz benlik ve somatizasyon düzeyinin düşmesine neden olabilmektedir. Bu sonuç, bireylerin sıkıntı yaşadığı zamanlarda dinin kişinin ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkisini gösterebilmektedir. Ayrıca Sağır'ın (2014; 2018), Suriyeli sığınmacılarla ilgili yaptığı araştırmalarında, bireylerin

yaşamış olduğu travmatik olaylarla baş ederken dinden olumlu destek aldıkları ortaya koyulmuştur. Yine başka bir araştırmada Suriyeli-lerin zorlu yaşam olayları karşısında dini argümanlardan yararlandıkları tespit edilmiştir (Tanrıverdi - Ulı, 2020).

Bu araştırmada, depresyonu yordamada psikolojik dayanıklılık ve dini tutum değişkenlerine odaklanılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, dini tutum ve psikolojik dayanıklılığın Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyini yordayıp yordamadığını tespit etmektir. Ayrıca araştırmanın alt amaçları olarak Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyinin, psikolojik dayanıklılığının ve dini tutumunun, demografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi yer almaktadır.

Araştırmamızın ana hipotezi "Din tutum ve psikolojik dayanıklılık, Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyini yordamaktadır." şeklinde belirlenmiştir. Bu ana hipoteze ek olarak araştırmanın alt hipotezleri şöyledir:

H₁: Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile dini tutum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Suriyeli ergenlerin dini tutum düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Suriyeli ergenlerin depresif eğilim puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Suriyeli ergenlerin psikolojik dayanıklılık puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₆: Suriyeli ergenlerin dini tutum puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₇: Savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların depresif eğilim puanları diğerlerine göre daha yüksektir.

H₈: Savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların psikolojik dayanıklılık puanları diğerlerine göre daha düşüktür.

H₉: Savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların dini tutum puanları diğerlerine göre daha düşüktür.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

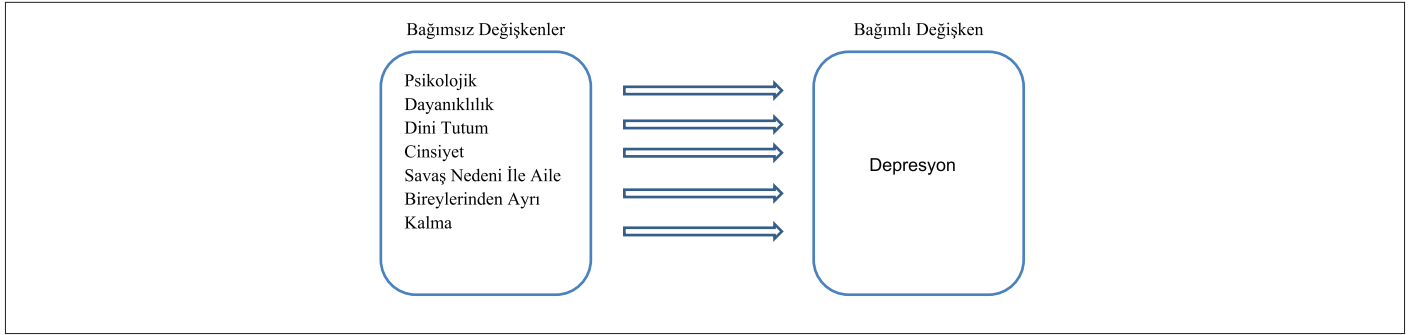
Suriyeli ergenlerde, depresyon, psikolojik dayanıklılık ve dini tutumun konu edildiği bu araştırma, nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, belli bir topluluğun inanç ve tutumlarının betimlenmesi ile grubu temsil edebilecek örneklemin seçilmesinin amaçlandığı betimsel tarama modeline uygun bir çalışmadır (Büyüköztürk vd., 2020). Var olan durumu olduğu gibi yani değişiklik yapmadan ortaya koyma amacıyla modellenen bu çalışmada, kısa sürede fazla bilgi toplanması, cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi farklı değişkenleri incelemeye fırsat vermesi, araştırmaya konu olan grubun geçerli özelliklerini belirli bir zaman dilimi içerisinde belirlemeye elverişli olması ve güncel duruma ilişkin bilgi verilmesi amaçlandığından bu araştırma kesitseldir (Şimşek, 2018; Büyüköztürk, 2020; Özdemir - Doğruöz, 2020). Araştırma, birden çok değişken arasındaki değişim ve etkileşimi belirlemeyi amaçladığından, ilişkisel tarama modeline uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Şimşek, 2018). İlişkisel tarama modelinde değişkenler arası ilişkiler, korelasyonel ve karşılaştırma olmak üzere iki farklı şekilde elde edilmektedir (Karasar, 2012). Araştırmada Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyleri, psikolojik dayanıklılıkları ve dini tutumları korelasyon türü tarama modeli temel alınarak belirlenmiştir. Araştırmada aynı zamanda yaş, cinsiyet, maddi durum gibi bağımsız değişkenlerin depresyon düzeyi, psikolojik dayanıklılık ve dini tutum açısından farklılaşıp farklılaşmadığı da aynı modelde incelenmektedir. Korelasyon araştırmaları keşfedici ve yordayıcı olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Yordayıcı korelasyonda, araştırmaya konu olan bir değişkenden yola çıkılarak, diğer değişkenler yorumlanmaya çalışılır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu bağlamda, araştırmada Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyini yordamada, psikolojik dayanıklılık ve dini tutum incelenmektedir (Şekil 1).

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2022 yılında Elazığ ilinde yaşayan 13–18 yaş aralığındaki Suriyeli ergen bireyler oluşturmaktadır. Evreni belirlemek için Göç İdaresi Başkanlığı'nın resmî sitesinde yer alan geçici koruma statüsü kapsamındaki Suriyelilerin yaşa göre dağılımlarının kategorik olarak verildiği tablo dikkate alınmıştır (ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>). Bu tabloda 10–14 yaş arası yer alan birey sayısı 408.267 iken 15–18 yaş arası birey ise 252.267'dir. Araştırmada 13–18 yaşındaki bireyler dikkate alınacağı için göç idaresinin belirlemiş olduğu 10–14 yaş arasındaki bireylerin %50'si dikkate alınmıştır. Böylelikle Türkiye'deki 13–18 yaş ergen Suriyeli birey sayısı 456.400 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam Türkiye'de bulunan toplam Suriyeli sayısının [December 22,2022 tarihi itibarıyla (3.543.837)] %12,87'ye tekabül etmektedir. Elazığ'da bulunan toplam Suriyeli sayısı ise 12.252'dir. Bu rakamın %12,87'si hesaplandığında bu araştırmanın evreni, 1576 kişi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Örnekleme: Örneklemin kaç kişi olacağını tespit etmek için %95 güvenilirlik seviyesi ve %5 hata payı dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda; [N: Kitledeki birey sayısı; n: Örnekleme alınacak birey sayısı; p: İncelenen olayın görülme sıklığı (olasılığı); q: İncelenen olayın görülmemesi sıklığı (olasılığı); t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer; d: Olayın görülme sıklığına göre yapılmak istenen \pm sapma olmak üzere $n = Nt^2pq / d^2(N-1) + t^2pq$ şeklinde yer alan formül esas alınarak örneklem tespit edilmiştir. Yani $[n = 1576 \times (1,96)^2 \times (0,80 \times 0,20) / (0,05)^2 \times 1575 + (1,96)^2 \times (0,80 \times 0,20)]$, $n = 213$ 'tür. Bu araştırmanın örneklemini, Elazığ'da yaşayan Suriyeli 216 ergen birey oluşturmaktadır. Tesadüfi örneklem grubunu oluşturmanın güç olması nedeniyle bu çalışmada, araştırmanın hedefi doğrultusunda evreni oluşturan unsurlardan, evreni temsil edecek bir bölümü seçilebildiği için amaçlı örneklem tercih edilmiştir (Tutar, Erdem, 2020). Bunun yanında belirli niteliklere sahip bireylerin araştırmaya dahil edilmesi amaçlandığından, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme seçilmiştir (Büyüköztürk vd., 2020).

Suriyeli ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ve dini tutumlarının depresyon düzeyini yordayıp yordamadığı araştırılan çalışmada, 216 Suriyeli bireyin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır. Buna göre;

Şekil 1.

Depresyon düzeyini yordamada etkili olan faktörleri belirleme ile ilgili araştırma modeli.

- Katılımcılar Elazığ-şehir merkezinde bulunan 13–18 yaş arası Suriyeli ergen bireylerdir. Katılımcıların yaş ortalaması 15,31'dir.
- Örneklemin %57,4'ü (124 kişi) kadın, %42,6'sı (92 kişi) erkektir.
- Suriyeli ergenlerin %29,7'si (64 kişi) üç veya daha az sayıda kardeşe sahipken, %70,3'nün (152 kişi) ise üçten fazla kardeşi bulunmaktadır.
- Katılımcıların evinde üç ve daha az kişi kalanların oranı %5,6 (12 kişi) iken, evde üçten fazla yaşayan kişilerin %94,4 oranında (204 kişi) olduğu tespit edilmiştir.
- Suriyeli ergenlerden savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı olanların %36,6 (79 kişi) olduğu görülmüştür.
- Örneklemden ekonomik durumu düşük olanların oranı %20,8 (45 kişi) iken, orta olanların oranı %58,3 (126 kişi) ve iyi olanların oranının ise %20,9 (45 kişi) olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcılardan anneleri vefat edenlerin %2,3 (5 kişi); babaları vefat edenlerin ise %12 (26 kişi) olduğu anlaşılmıştır.
- Örneklemin anne ve baba eğitim düzeyleri değerlendirildiğinde lise ve üniversite mezunu olanların oranı sırasıyla %46,3 ve %63,4'tür.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak *Kişisel Bilgi Formu*, *Beck Depresyon Envanteri II*, *Dini Tutum Ölçeği*, *Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ - 12)* yer almaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların demografik özelliğini tespit etmek amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bu demografik özellikler arasında şunlar bulunmaktadır: yaş, cinsiyet, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin ekonomik durumu, anne ve babanın medeni durumu, kardeş sayısı, anne ve babanın hayatta olma durumu, evde yaşayan kişi sayısı ve parçalanmış aile olma durumu.

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ - 12): Bu ölçek, çocuk ve ergenlerin psikolojik sağlığını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Liebenberg vd. (2013) tarafından yapılmış olup Türkçeye uyarlama çalışmasını ise Arslan (2015) gerçekleştirmiştir. Uyarlanan ölçekteki on iki maddenin toplam varyansının %51,28 olduğu, madde faktör yüklerinin .54 ile .81 arasında değiştiği, iç tutarlılık katsayısının ise .91 olarak hesaplandığı tespit edilmiştir. Ölçek beşli likert tipi olup, on iki maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler *Beni tamamen tanımlıyor* (5) ile *Beni hiç tanımlamıyor* (1) arasında derecelendirilmiştir. Ölçekte recode yapılacak madde bulunmamaktadır. Bu ölçekte alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan ise 60'tır. Yüksek puan, yüksek dayanıklılık düzeyini göstermektedir (Arslan, 2015). Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları tekrar hesaplanmıştır. Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .77 olduğu tespit edilmiştir.

Dini Tutum Ölçeği: Bu ölçek, Ok (2011) tarafından, İslami kültürde dindarlığı ölçmek için dört alt ölçek ve 8 madde olarak geliştirilmiştir. Ölçekte dinin davranışsal, duygu, biliş ve Tanrıyla ilişki boyutu ölçülmüştür. Her bir boyutu ifade eden iki madde bulunmaktadır. Biliş boyutunu ifade eden maddeler ters kodlanmıştır. Açıklanan toplam varyans %86 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam iç tutarlılık puanı ise .90'dır. Ölçek; 5'li likert tipi olup "hiç katılmıyorum (1), az katılıyorum (2), yarı yarıya katılıyorum (3), çoğuna katılıyorum (4), tamamına katılıyorum (5) ve maddenin boş / geçersiz bırakılması halinde ise (0) puan" şeklinde puanlama esasına dayanmaktadır. Ortalama puan yükseldikçe bireylerin dini tutumunun arttığı, düşük puan ise düşük dini tutum düzeyini ifade etmektedir (Ok, 2011). Ölçek ifadelerine bakıldığında Dini Tutum ölçeğinin biliş-duygu-davranış-ilişkisel olmak üzere dört alt boyutla İslam dini mensubu olan tüm bireylere uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklem grubumuz 13–18 yaş aralığı olduğu için Dini Tutum Ölçeğinin güvenirlik çalışması yeniden yapılmıştır. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları tekrar hesaplanmıştır. Yapılan güvenirlik geçerlik analizinde 8 maddelik ölçeğin dört alt boyutta toplandığı görülmüştür. Ölçeğin varyansı açıklayıcılık oranının %78,86; Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değeri (.824); Bartlett's Test of Sphericity değeri ($\chi^2 = 576,232$; $p = 000$) olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .81 olduğu tespit edilmiştir.

Beck Depresyon Envanteri II: Bu ölçek, Beck vd. (1996) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçeye uyarlaması Dikmen (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçek 21 maddeden ve yedi bileşenli bir yapıdan oluşmaktadır. Yedi bileşen şu şekildedir; huzursuz ve mutsuz hissetme, suçluluk hissi, başarısızlık hissi, intihar eğilimi ve karmaşık duygular, iştah ve kilo kaybı, yaşam tatmini, uyku bozukluğu ve cinsel dürtü kaybıdır. Güvenirliğine ilişkin hesaplanan Cronbach alpha katsayısı .78 olarak bulunmuştur. Katılımcılardan son bir haftasını dikkate alarak kendilerine yöneltilen her bir maddeye sıfır (0) ile üç (3) arasında puan vermeleri istenmektedir. Envanterden alınan toplam puan 0–13 minimum, 14–19 hafif, 20–28 orta ve 29–63 şiddetli depresyonda olduğunu göstermektedir (Dikmen, 2020). Ayrıca Beck Depresyon Envanteri II puanları, sürekli değişken olarak ele alınmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması, üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklem grubumuz 13–18 yaş aralığı olduğu için Beck Depresyon Envanteri II güvenirlik çalışması yeniden

Tablo 1.
Demografik Özelliklere İlişkin Bilgiler

(N=216)	Suriyeli Ergenler	
	N	%
Cinsiyet		
Kız	124	57,4
Erkek	92	42,6
Yaş		
13	38	17,6
14	29	13,4
15	55	25,5
16	40	18,5
17	29	13,4
18	25	11,6
Kardeş sayısı		
3 veya daha az	64	29,7
3'ten fazla	152	70,3
Evde yaşayan kişi sayısı		
5 veya daha az	64	29,7
5'ten fazla	152	70,3
Savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumu		
Evet	79	36,6
Hayır	137	63,4
Gelir düzeyi		
Düşük	45	20,8
Orta	126	58,3
İyi	45	20,9
Sağ (Anne)		
Evet	211	97,7
Hayır	5	2,3
Sağ (Baba)		
Evet	190	88
Hayır	26	12
Anne ve Babasının Medeni Durumu		
Evli	198	91,7
Boşanmış	7	3,2
Ayrı yaşıyor	11	5,1
Annenizin Eğitim Düzeyi		
Eğitim Yok	28	13
İlkokul	24	11,1
Ortaokul	64	29,6
Lise	69	31,9
Üniversite	31	14,4
Babanızın Eğitim Düzeyi		
Eğitim Yok	24	11,1
İlkokul	23	10,7
Ortaokul	32	14,8
Lise	73	33,8
Üniversite	64	29,6

yapılmıştır. Yapılan güvenilirlik geçerlik analizinde 21 maddelik ölçeğin yedi alt boyutta toplandığı görülmüştür. Ölçeğin varyansı açıklayıcılık oranının %64,31; KMO değeri (,877); Bartlett's Test of Sphericity değeri ($\chi^2 = 1429,035$; $p = 000$) olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma için öncelikle bir pilot (N=30) çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmada sahayla ilgili ön gözlemler yapılmış ve karşılaşılabilecek güçlükler ortaya konulmuştur. Pilot çalışmadan yola çıkarak şu önlemler alınmıştır: Çalışmanın verilerini toplamak için en uygun mekanlar

Suriyeli ergenlerin bulunduğu okullardır. Sanayi gibi yerlerde çalışan ergen bireyler bulunmaktadır. Bu nedenle bu gruptan da bireyler dahil edilmelidir. Ayrıca çocukların Türkiye’de bulunma süreleri orijinal kültürleri olan Suriye’de bulunma sürelerine göre çok daha fazla olduğu için Türkçe bilme oranlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte olası dil sorununu çözmek için Türkçeyi bilmeyenler dahil edilmemiştir. Olası bir kavram kargaşasını önlemek amacıyla da Türkçe ve Arapça dil yeterliliği olan Suriye kültüründen bir gönüllü anketlerin uygulanmasında araştırmacıya eşlik etmiştir. Bu ise Suriye kültürüne ait kavramsal bir zorluk yaşandığında bunun önüne geçilmesi ve sağlıklı veri toplanması için alınan ek bir önlemdir. Pilot çalışma uygulamasında ifadelerin anlaşıldığı görüldüğünden herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Son olarak araştırma, psikolojik yardım almayan ve tedavi görmeyen sağlıklı bireylerle gerçekleştirilmiştir. Bu ise uygulama yapılmadan önce araştırmacının ön görüşmesiyle sağlanmıştır.

Çalışma yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Saha, verilerin çevrimiçi toplanmasına uygun değildir. Ayrıca verilerin toplanması için öncelikle *Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu*’ndan *Etik Onay Belgesi* alınmak üzere başvurulmuştur. Araştırma kurul tarafından etik açıdan *Uygun* bulunmuştur (16 Şubat 2022 ve E-97132852-100-147163). Yine araştırma yapılacak kitlenin dezavantajlı (zorunlu göç etmiş Suriyeli ergen) bir grup olması nedeniyle İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’na yasal izin başvurusu yapılmış ve çalışma için gerekli *yasal izinler alınmıştır*. Ayrıca araştırmacının önemli bir kısmının okullarda gerçekleştirilmesi planlandığından, Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden *gerekli yasal izinler* alınmıştır. Ankete katılacak öğrenciler 18 yaşından küçük olacakları için her öğrenci için veli onam formu düzenlenmiştir. Araştırmaya katılması planlanan Suriyeli ergenlere, araştırmanın amacı, ölçekler, gönüllülük ilkesi, anketlerden elde edilen bilgilerin anonim kalacağı, verilerin kişisel olarak değerlendirilmeyeceği ve verilerin sadece araştırmacı tarafından bilimsel amaçlı kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırma kapsamında uygulanacak anketlerde gönüllülük esas alınmıştır. Ankete katılacak öğrenciler 18 yaşından küçük olduklarından dolayı her öğrenci için veli onam formu düzenlenmiştir. Uygulamaya başlamadan önce araştırmacının kim olduğu, araştırmanın amacı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Katılımcının anket uygulaması esnasında kendisini rahat hissetmediği takdirde çalışmayı bırakabileceği ifade edilmiştir. Verilerin sağlıklı bir şekilde ve güvenilir bir ortamda elde edilmesi için azami gayret gösterilmiştir. Anket uygulaması yaklaşık 30 dk. sürmüştür. Dağıtılan anket formlarından eksik ya da hatalı olanlar tespit edilip iptal edilmiştir. Toplamda sağlıklı bir şekilde elde edilen 216 anket formu kapsamında yer alan veriler, IBM SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analize hazır hale gelmesi için bazı ölçek maddeleri yeniden kodlanmıştır (recode). Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyinin, psikolojik dayanıklılık düzeyinin ve dini tutum puanlarının cinsiyet ve savaşı nedeniyle aile bireylerinden ayrı olmalarına göre aralarında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla *independent simple t-test* ile ölçüm yapılmıştır. Bu analizlerin dışında iki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Bu analizler depresyon, psikolojik dayanıklılık ve dini tutumun ikili değişkenler olarak alınıp incelemesini kapsamaktadır. Son olarak araştırmada bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

2. BULGULAR

Örneklemin Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutum Düzeyleri

Suriyeli ergenlerin depresif eğilim, psikolojik dayanıklılık ve dini tutum düzeylerine ilişkin ortalama puanlar Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2’de yer alan bilgilere göre Suriyeli ergenlerin depresif eğilim ortalama puanlarının ($M = 15,18$; $SD = 10,78$), psikolojik dayanıklılık ortalama puanlarının ($M = 44,91$; $SD = 8,20$) ve dini tutum ortalama puanlarının ($M = 35,38$; $SD = 5,59$) olduğu görülmektedir. Buna göre Suriyeli ergenlerin hafif düzeyde depresif eğilime sahip oldukları; dini tutum ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de yüksek olduğu söylenebilir.

Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların depresif eğilim düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, ($r = -.448$, $p < .01$). Bu bulguya dayanarak, bireylerin depresif eğilim düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeylerinin azaldığı söylenebilir. Ayrıca bu bulgu “*Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.*” hipotezini desteklemektedir.

Yine Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile dini tutum düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, ($r = -.205$, $p < .01$). Bu bulgu, örneklemin depresif eğilim düzeyi arttıkça dini tutum düzeyinin azaldığını gösterir niteliktedir. Dolayısıyla bu bulgu “*Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile dini tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.*” hipotezini desteklemektedir.

Dini tutum ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasındaki ilişkiye Tablo 3’te yer verilmektedir. Buna göre katılımcıların dini tutumu ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, ($r = .301$, $p < .01$). Ayrıca katılımcıların dini tutum düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılıklarının da arttığı ifade edilebilir. Aynı zamanda bu sonuç “*Suriyeli ergenlerin dini tutum düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.*” şeklindeki hipotezini desteklemektedir.

Tablo 2.

Örneklemin Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutum Ölçeklerinden Aldıkları Ortalama Puanlar

	N	En Az	En Fazla	M	SD
Depresyon	216	0,00	63,00	15,18	10,78
Psikolojik Dayanıklılık	216	12,00	60,00	44,91	8,20
Dini Tutum	216	8,00	40,00	35,38	5,59

Çoklu regresyon analizi yapılmadan önce bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olup olmadığı incelenmiştir. Çoklu bağlantının olup olmadığı, varyans büyütme faktörü (VIF) değerlerinin 10'dan küçük olmasına, bağımsız değişkenler arasında $r = ,80$ değerinden yüksek korelasyonun olmamasına, durum indeksinin 30'dan yüksek çıkmamasına ve bağımsız değişken tolerans değerinin .20'den yüksek olmasına bakılarak tespit edilmektedir (Büyükoztürk, 2020). Araştırmada bağımsız değişkenler arasındaki korelasyonun $-.06 < r < ,30$ değer aralığında olduğu, VIF değerlerinin 10'dan düşük olduğu, tolerans değerlerinin 0,91 olduğu, durum indeks değerlerinin 12,04 ile 15,92 arasında olduğundan dolayı çoklu bağlantılılık problemi olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda Durbin-Watson (D-W) değeri 1,89 olarak hesaplanmıştır. Bulunan değerlerin 1,5–2,5 katsayıları arasında olması nedeniyle otokorelasyonun olmadığı tespit edilmiştir (Ersöz - Ersöz, 2019). Yordanan değerler için oluşturulan histogram ve normal dağılım eğrilerinin normale yakın bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Regresyon analizleri için gereken varsayım testleri yapıldıktan sonra analizlere geçilmiştir.

Psikolojik dayanıklılık ve dini tutum değişkenlerinin depresyonun yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçlarına Tablo 4'te yer verilmektedir. Buna göre depresif eğilim düzeyi ile psikolojik dayanıklılık ve dini tutum arasında anlamlı bir ilişki ($R = ,454$; $adj.R^2 = ,199$), ($F_{2/213} = 27,654$, $p < ,001$) olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuç, psikolojik dayanıklılık ve dini tutum depresif eğilim düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık %20'sini açıkladığını göstermektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında, sadece psikolojik dayanıklılığın depresyonu anlamlı olarak yordadığı ($p < ,01$), dini tutumun ise önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür.

Cinsiyet, Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutum

Tablo 5 incelendiğinde, Suriyeli ergen kızların depresif eğilim puan ortalamaları ($M = 16,71$; $SD = 11,06$), erkeklerin puan ortalamalarına ($M = 13,13$; $SD = 10,08$) göre daha yüksektir. Yani depresif eğilim puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ifade edilebilir, $t = 2,44$; $p = ,015$. Bu bulgu "Suriyeli ergenlerin depresyon, puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir." şeklindeki hipotezi desteklemektedir.

Psikolojik dayanıklılık ile cinsiyet arasında bir ilişkiye Tablo 5'te yer verilmektedir. Suriyeli ergenlerde kızların ($M = 45,16$; $SD = 7,85$) psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları, erkeklerin puan ortalamalarına ($M = 44,58$; $SD = 8,67$) göre nispeten daha yüksektir. Ancak kızlar ile erkekler arasındaki bu farklılık istatistikî bakımdan anlamlı değildir, $t = 0,508$; $p > ,05$. Bu bulgu "Suriyeli ergenlerin psikolojik dayanıklılık, puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir." hipotezini desteklememektedir.

Yine Tablo 5 incelendiğinde Suriyeli ergen kızların ($M = 36,29$; $SD = 5,43$) dini tutum puan ortalamaları, erkeklerin puan ortalamalarına ($M = 34,17$; $SD = 5,61$) göre daha yüksektir. Kızların lehine olan bu fark istatistikî bakımdan oldukça anlamlıdır, $t = 2,790$; $p = ,006$. Bu bulgu "Suriyeli ergenlerin dini tutum, puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir." şeklindeki hipotezi desteklemektedir.

		Depresyon	Psikolojik Dayanıklılık	Dini Tutum
Depresyon	<i>r</i>	1	-,448**	-,205**
	<i>p</i>		,000	,002
	N	216	216	216
Psikolojik Dayanıklılık	<i>r</i>	-,448**	1	,301**
	<i>p</i>	,000		,000
	N	216	216	216
Dini Tutum	<i>r</i>	-,205**	,301**	1
	<i>p</i>	,002	,000	
	N	216	216	216

Depresyon Düzeyi	t	p	B	F	df	p	adj.R ²
Genel Model				27,654	2	,000	,199
Psikolojik Dayanıklılık	-6,632	,000	-,425				
Dini Tutum	-1,214	,226	-,078				

R = 0,454; df = 2/213.

	Kadın (N=124) M (SD)	Erkek (N=92) M (SD)	t	p
Depresyon	16,71 (11,06)	13,13 (10,08)	2,44	,015
Psikolojik Dayanıklılık	45,16 (7,85)	44,58 (8,67)	,508	,612
Dini Tutum	36,29 (5,43)	34,17 (5,61)	2,790	,006

Tablo 6.
Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutumun Savaş Nedeniyle Parçalanmış Aile Olma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

	Evete (N = 79) M (SD)	Hayır (N=137) M (SD)	t	p
Depresyon	17,51 (12,38)	13,84 (9,52)	2,439	,016
Psikolojik Dayanıklılık	43,49 (8,49)	45,73 (7,94)	-1,949	,053
Dini Tutum	34,50 (6,77)	35,89 (4,75)	-1,768	,079

Savaş Nedeniyle Parçalanmış Aile Olmak, Depresyon, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Tutum

Tablo 6 incelendiğinde savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalan bireylerin depresif eğilim puan ortalamalarının (M = 17,51; SD = 12,38) diğerlerine (M = 13,84, SD = 9,52) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda katılımcıların depresif eğilim puanları, savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t = 2,439, p < ,05$.

Psikolojik dayanıklılık ile savaş nedeniyle parçalanmış aile olma arasında bir ilişkinin olup olmadığına Tablo 6'da yer verilmektedir. Buna göre savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalan bireylerin psikolojik dayanıklılık puan ortalamalarının (M = 43,49; SD = 8,49) diğerlerine (M = 45,73; SD = 7,94) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Fakat aynı zamanda katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği ifade edilebilir, $t = -1,949, p > ,05$.

Yine aynı tablo incelendiğinde katılımcılardan savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların dini tutum puan ortalamalarının (M = 34,50; SD = 6,77), diğerlerine (M = 35,89; SD = 4,75) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Fakat bununla birlikte katılımcıların dini tutum puanları savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t = -1,768, p > ,05$. Yani burada savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma ile dini tutum arasında anlamlı bir ilişki den bahsetmek mümkün görünmemektedir.

Yukarıda geçen analiz sonuçları "Savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların depresyon puanları diğerlerine göre daha yüksek; psikolojik dayanıklılık ve dini tutum puanları daha düşüktür" şeklinde yer alan hipotezi desteklemektedir.

SONUÇ

Bu araştırmanın temel problemi olarak, psikolojik dayanıklılık ve din tutumun Suriyeli ergenlerin depresyon düzeyini yordayıp yordamadığı ele alınmıştır. Araştırmanın verileri Elazığ'da yaşayan Suriyeli ergen bireylerden elde edilmiştir. Çalışma kapsamında 216 Suriyeli ergen bireye ulaşılmıştır.

Zorlu göçe maruz kalan bireylerde travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon gibi çeşitli ruh sağlığı problemlerinin görülmesi olası bir sonuçtur (Bhugra vd., 2014; McGuinness - Durand, 2015). Ergenlik döneminin bilişsel, sosyal ve davranışsal gelişim açısından önemli bir yaşam evresi oluşundan, bireylerin bu dönemde savaş ve göç gibi zorlu yaşam olaylarını tecrübe etmeleri onların birtakım olumsuz etkilere maruz kalmasına neden olmaktadır. Bu durum araştırma sonuçlarına da yansımıştır. Dünya genelinde sığınmacı ve mülteci çocukların ruh sağlığını inceleyen 22 farklı araştırmanın sonucunda çocuk ve ergenlerde depresyon yaygınlığının %3-%30 aralığında olduğu görülmüştür (Bronstein - Montgomery, 2011). Yine Ataç vd., (2018) ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yerleşik ve mülteci 563 birey ile yaptıkları çalışmada mültecilerin %30,4'ünde, yerleşiklerin %17,3'ünde depresif belirti tespit etmiştir. Türkiye'de 805 lise öğrencisi ile yürütülen başka bir çalışmada depresyonu lise öğrencilerinde yaygın olduğu sonucuna varılmıştır (Eskin vd., 2008). Yine Türkiye'de 633 lise öğrencisi ile yürütülen çalışmada, depresyon yaygınlığı %19,9 olarak bulgulanmıştır (Türkleş vd., 2008). Türkiye'de kamplarda kalan 18 yaş altı Suriyeli çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada ise, araştırmaya katılan bireylerin %49'unun depresyon ölçeğinden yüksek düzeyde, %36'sının ise klinik düzeyde depresyon puanı almaları, depresyon düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Özer - Şirin, 2013). Bu çalışmada ise Suriyeli ergenlerin depresyon puan ortalamasının hafif düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun oluşmasında Suriyeli ergen bireylerin Türkiye'deki bulunma sürelerinin artması ve Türk kültürü ile kendi kültürleri arasında bulunan benzerliklerin etkili olduğu ifade edilebilir. Ayrıca söz konusu durumun, onların depresif eğilim düzeylerini olumlu etkilediği düşünülmektedir.

Psikolojik sağlamlığı yüksek bireylerin; göç, savaş, ayrılık gibi stresli yaşam olayları karşısında daha iyi mücadele edebildikleri tespit edilmiştir (Öz - Yılmaz Bahadır, 2009). Buna karşılık göç sürecinde yaşanan zorlu yaşam olaylarına karşı baş etme gücü düşük bireylerin, depresyon ve TSSB'ye daha yatkın olduğu söylenebilir (Solgun - Durat, 2017). Araştırmalar, depresyon düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir (Aydın, 2018; Akkoyun, 2020; Killgore vd., 2020). Aynı zamanda psikolojik sağlamlığın ruh sağlığı için koruyucu bir faktör olduğu da söylenebilir (Arnetz vd., 2013). Bu çalışmada Suriyeli ergenlerin depresif eğilim puan ortalamalarının hafif düzeyde; psikolojik dayanıklılık puan ortalamalarının %44,91; depresyon düzeyi ile psikolojik dayanıklılık düzeyi arasında orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = -,448, p < ,01$). Bu bağlamda mevcut araştırmanın sonuçları literatürle uyumludur. Örneklemin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olmasında göç öncesi, göç anı ve göç sonrası koşulların tecrübe edilmesinin kaynaklık ettiği düşünülebilir.

Bireylerin zor ve sıkıntılı zamanlarında destek aldığı kaynaklardan bir tanesi de dindir. Araştırmalar dinin, kişinin ruh sağlığı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir. Gürsu, (2015) 1009 ergen üzerinde yaptığı çalışmada dindarlık ile depresyon, anksiyete, somatizasyon arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Din ile ruh sağlığı arasındaki ilişkinin incelendiği bir meta analiz çalışmasında dindarlık ile ruh sağlığı arasında olumlu sonuçlar tespit edilmiştir (Hackney - Sanders, 2003). Sağır (2014; 2018) Suriyeli sığınmacılarla ilgili yaptığı çalışmalarda bireylerin yaşamış olduğu travmatik olaylar karşısında dinden olumlu destek aldıklarını ortaya koymuştur. Yine Güven'in, (2008) 305 kişi ile yaptığı çalışmada dindarlık ve depresyon arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada Braam ve Koenig (2019), dindarlık ve maneviyatın depresyonun seyri üzerinde olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir çalışmada Altun, (2015) dini pratiklerin depresyon üzerinde hafifletici etkiye sahip olduğu bulgusuna

varmıştır. Yine Almeida vd. (2006) din ve ruh sağlığı ilişkisini inceleyen 805 araştırmanın sonucunda dinin ruh sağlığına iyi geldiği, din ile depresyon arasında negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Pearce vd. (2003) 744 ergen üzerinde yapmış oldukları çalışmada dindarlığın boyutları ile depresif belirtiler arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar literatür ile uyumlu olup, katılımcıların ortalama dini tutum puanı 35,38 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeyi ile dini tutum düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = -.205, p < .01$).

Din ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Örneğin Yıldırım ve Gürsu'nun (2021) 443 kişi üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında dindarlık ve psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yine Çınar'ın (2022) 387 kişi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında dini tutum ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada da araştırma sonuçlarını destekleyici sonuçlar bulunmuştur. Suriyeli ergenlerin dini tutumu ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = .301, p < .01$).

Sağır'ın (2014) Suriyeli örneklem üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında kadınların dindarlık puanlarının erkeklere göre daha yüksek çıktığı, ancak istatistiki olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Yine başka bir çalışmada kadınların dindarlık puanlarının erkeklere oranla daha yüksek çıktığı bulgulanmıştır (Tiliouine, 2009). Kavun'un (2016) 14-18 yaş arası bireylerle yürüttüğü çalışmasında, cinsiyet ile ergenlerin dindarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, kızların dindarlık puan ortalamasının erkeklerin dindarlık puan ortalamasından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Oluğ'un (2011) çalışmasında erinlik dönemindeki öğrencilerin dini tutum ve davranışlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ancak Gökmen ve Altaş'ın (2022) lise öğrencilerinin dini tutum ve davranışlarını etkileyen faktörleri incelediği araştırmasında öğrencilerin dini tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada erkek öğrencilerin dini tutum ortalama puanlarının, kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine Demir'in (2019) 814 lise öğrencisiyle yürüttüğü çalışmada erkek öğrencilerin dini inanç puanlarının kız öğrencilerin dinî inanç puanlarından görece fazla olduğu ancak bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada Suriyeli ergen kızların ($M = 36,29$) dini tutum puan ortalamalarının, erkeklerin puan ortalamalarına ($M = 34,17$) göre daha yüksek olduğu ve kızların lehine olan bu fark, istatistiksel olarak da oldukça anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($p < .01$). Tüm bu araştırma sonuçları ele alındığında dini tutum ve cinsiyet arasındaki ilişkiye dair sonuçların farklılık içerdiği söylenebilir.

Ayten ve Sağır (2014) tarafından Suriyeli sığınmacıların dindarlık, dini başa çıkma ve depresyon ilişkisini inceledikleri çalışmada, kadınların depresif eğilim puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda depresyon ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiki bakımından da anlamlı bulunmuştur. Ataç vd.'nin, (2018) yaptıkları çalışmada mülteci erkeklerin depresyon oranını %38,9; kadınların ise %25,3 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca mülteci olmayanların depresyon oranının ise erkeklerde %12,3 ve kadınlarda %22,9 olduğu görülmüştür. Yine çocuk ve ergenler üzerine yapılan başka bir çalışmada erkeklerin daha az depresif eğilime sahip olduğu bulgulanmıştır (Abdel-Khalek - Eid, 2011; Türkleş vd., 2008; Aykut, 2019; Kolltveit, 2012). Bu çalışmada da Suriyeli ergenlerde kızların depresif eğilim puan ortalamalarının ($M = 16,71$), erkeklerin puan ortalamalarına ($M = 13,13$) göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda depresif eğilim puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p < .05$). Literatürde bu konuda benzer ve farklı bulguların tespit edildiğinden bahsedilebilir.

Psikolojik dayanıklılık ve cinsiyet arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarda farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bazı çalışmalarda erkek öğrencilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek görüldüğü sonucuna varılmıştır (Kemal - Duran Oğuz, 2020; Bulut, 2016; Dayioğlu, 2008). Bazı araştırmalarda ise kızların psikolojik dayanıklılığının erkeklerin psikolojik dayanıklılığından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bozdağ, 2020; Buchegger-Traxler - Sirsch, 2012; Gez, 2018). Bu çalışmada Suriyeli ergen kızların psikolojik dayanıklılık düzeylerini gösteren ortalama puanlarının ($M = 45,16$), erkeklerin puanlarına ($M = 44,58$) göre nispeten daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak kızlar ile erkekler arasındaki bu farkın istatistiki bakımdan anlamlı olmadığı anlaşılmıştır ($p > .05$).

Savaş ve göçün bireyde bırakacağı olumsuz etkilerinden birisi de aile bireylerinde ayrı kalma durumudur. Ergen bireyin ailesinden, yakınlarından ayrı kalması, göç öncesi, göç anı ve göç sonrası yaşanabilecek sıkıntılar neticesinde travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, duygudurum bozukluğu gibi ruhsal sıkıntılara daha çok maruz kalabilmektedir (Özdemir - Budak, 2017; Steel, 2005; Bhugra vd. 2014; Demirbaş - Bekaroğlu, 2013; Işık - Ertuğrul, 2022). Bu çalışmada da savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların depresif eğilim puan ortalaması ($M = 17,51$), savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalmayanların depresif eğilim puan ortalamasına ($M = 13,84$) göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda katılımcıların depresif eğilim puanlarının savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumuna göre anlamlı bir şekilde değişkenlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu sonuçların ilgili literatürle uyumlu olduğu görülmüştür.

Psikolojik dayanıklılığı yüksek kişilerin zor şartlara daha kolay uyum sağladıkları, mücadeleyi bırakmadıkları görülmektedir. Bireyin psikolojik dayanıklılık düzeyini artıran ve olumsuz etkileyen birçok faktör vardır. Bunlardan bir tanesi de ailesel faktörlerdir. Aile içi iletişimin olumlu ilerlemesi, anne ve babanın hayatta olması, ebeveynlerin eğitim düzeyi psikolojik sağlamlığı olumlu etkilerken tersi durum ise olumsuz etkileyebilmektedir (Özkan, 2021; Gizir, 2007; Öz - Yılmaz Bahadır, 2009). Bu çalışmada örnekleme oluşturan katılımcılarından savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların psikolojik dayanıklılık puan ortalamaları ($M = 43,49$), savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalmayanların psikolojik dayanıklılık puan ortalamalarına ($M = 45,73$) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılarından savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalanların dini tutum puan ortalamaları ($M = 34,50$), diğerlerine ($M = 35,89$) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların dini tutum puanlarının, savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Göçmen bireylerin zor zamanlarında dinden destek alma eğiliminde oldukları görülmüştür (Ayten - Sağır, 2014; Sağır, 2018; Doğan, 2018; Şimşir vd., 2017). Mevcut çalışmada elde edilen sonuçlar, dini tutum puanlarının savaş nedeniyle aile bireylerinden ayrı kalmalarına göre farklılaşmadığını göstermektedir. Bu durum ise savaş ve

zorunlu göç sonrası çeşitli güçlüklerle karşı karşıya kalan bireylerde, bu güçlüklerle baş etme esnasında dinin hayatlarında önemli bir yer teşkil etmesiyle ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonuçları, Suriyeli ergenlerin depresif eğilim düzeylerinin yüksek olmadığı, psikolojik dayanıklılık ve dini tutumlarının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu durumun oluşmasında Suriyelilerin Türkiye’de bulunma sürelerinin artmış olması, Müslüman bir ülkede yaşıyor olmaları, kendilerine yakın bir kültürde ikamet etmeleri, ilk geldikleri zamana göre toplumsal kabullenişlerinde azalma olsa da iş ve eğitim hayatına devam etmelerinin etkisinin olduğu sanılmaktadır. Araştırma verilerinin sadece nicel verilerle toplanmış olması, birebir görüşmelerin yapılmamış olması çalışmanın sınırlılıklarındandır.

Sonuç olarak dünyamızda savaş ve göç yaşantıları gün geçtikçe artmaktadır. Bu durumdan en fazla etkilenen gruplar arasında çocuk ve ergenler gelmektedir. Hem gelişimsel özellikleri bakımından hem de savaşın ve göçün getirdiği olumsuzluklar onların üstündeki yükü arttırabilmektedir. Ülkemizde Suriyelilerin belli bir süre daha kalmaları göz önünde bulundurulduğunda katılımcı sayısının daha fazla olacağı nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bilimsel çalışmalara olan ihtiyacın göz ardı edilemeyeceği düşünülmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Fırat Üniversitesi’nden (Tarih: 16 Şubat 2022, Sayı: E-97132852-100-147163) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan yazılı onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – E.C., Z.S.; Tasarım – E.C., Z.S.; Denetleme – E.C., Z.S.; Kaynaklar – E.C., Z.S.; Malzemeler – E.C., Z.S.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – E.C., Z.S.; Analiz ve/veya Yorum – E.C., Z.S.; Literatür Taraması – E.C., Z.S.; Yazıyı Yazan – E.C., Z.S.; Eleştirel İnceleme – E.C., Z.S.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Fırat University (Date: February 16, 2022, Number: E-97132852-100-147163).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from the participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – E.C., Z.S.; Design – E.C., Z.S.; Supervision – E.C., Z.S.; Resources – E.C., Z.S.; Materials – E.C., Z.S.; Data Collection and/or Processing – E.C., Z.S.; Analysis and/or Interpretation – E.C., Z.S.; Literature Search – E.C., Z.S.; Writing Manuscript – E.C., Z.S.; Critical Review – E.C., Z.S.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Abdel-Khalek, Ahmed M. - Eid Ghada K. "Religiosity and its association with subjective well being and depression among Kuwaiti and Palestinian Muslim children and adolescents". *Mental Health, Religion & Culture* 14/2 (2011), 117–127.
- Akkoyun K., S. Fatma. *Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocuk ve Ergenlerde Psikolojik Sağlık*. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Akot, Bülent (ed.). *Kavram Atlası Din Psikolojisi II*. Ankara: Gezi Kitabevi, 2020.
- Altınışik, Esra. *Suriyeli Ergenlerde Travma Sonrası Büyüme ve Psikolojik Problemler ile İlişkili Faktörler*. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Altun, Rıza. "Dindarlık ve Depresyon İlişkisi". *International Journal of Humanities and Education* 1/1 (2015), 15–42.
- Almeida, Alexander Moreira vd. "Religiousness and Mental Health: A Review". *Brazilian Journal of Psychiatry* 28 (2006), 242–250.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. *DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*. çev. Ertuğrul Köroğlu. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2013.
- Anatı, Rana - Erciyos, Cemre. "Türkiye’deki Suriyeli Ergenlerin Yaşadığı Psikososyal Sorunlar ve Ailenin Rolü". *Aydın Sağlık Dergisi* 7/1 (2021), 41–54.
- Arnetz, Judith vd. "Resilience As a Protective Factor Against the Development of Psychopathology Among Refugees". *The Journal of Nervous and Mental Disease* 201/3 (2013), 167.
- Arslan, Gökmen. "Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği’nin (ÇGPSÖ) Psikometrik Özellikleri: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması". *Ege Eğitim Dergisi* 16/1 (2015), 1–12.
- Asaad, Fatema. *Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerde Bağlılık Tarzları, Dayanıklılık ve Travma Sonrası Stres Bozukluğunun İncelenmesi*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Ataç, Ömer vd. "Mülteci ve Yerleşik Ergenlerde Depresyona Yatkınlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri". *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences* 23/3 (2018), 129–136.
- Aydın, Betül. *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2. Basım, 2010.
- Aydın, Esra. *Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Aydın, Neriman. "Savaşın Çocuklar Üzerindeki Psikolojik, Sosyal ve Kültürel Etkileri". *Çocuklar ve Savaş*. ed. Burcu Tokuç. PDF: Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, 2014. <http://www.halksagligiokulu.org/Kitap/DownloadEBook/2abefabf-f8d1-433f-91e8-fb1a4b3771a0>

- Ayktut, Nazan. *Çalışan ve Eğitime Devam Eden Suriyeli Çocuklarda Yaşam Doyumu ile Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Ayten, Ali - Sağır, Zeynep. "Dindarlık, Dinî Başa Çıkma ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Sığınmacılar Üzerine Bir Araştırma". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47/47 (2014), 5-18.
- Beck, Aaron T. "Comparison of Beck Depression Inventories-IA And-II in Psychiatric Outpatients". *Journal of Personality Assessment* 67/3 (1996), 588-597.
- Bhugra, Dinesh vd. "EPA Guidance Mental Health Care of Migrants". *European Psychiatry* 29/2 (2014), 107-115.
- Bozdağ, Faruk. *Mülteci Çocukların Psikolojik Sağlamlıkları ve Kültürlenme Stratejileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Braam, Arjan W. - Koenig, Harold G. "Religion, Spirituality and Depression in Prospective Studies: A Systematic Review". *Journal of Affective Disorders* 257 (2019), 428-438.
- Bronstein, Israel - Montgomery, Paul. "Psychological Distress in Refugee Children: A Systematic Review". *Clinical Child and Family Psychology Review* 14 (2011), 44-56.
- Buchegger-Traxler, Anita - Sirsch, Ulrike. "The impact of risk and protective factors on mental health and well-being-Austrian adolescents and migrant adolescents from war-affected countries". *Italian Journal of Public Health* 9/3 (2012).
- Bulut, Beyza. *Ergenlerin Anksiyete, Sosyal Destek ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Buz, Semra - Dikmen, Ali. "Zorunlu Göçe Maruz Kalan Bireylerin Psikososyal İyilik Hali". *Toplum ve Sosyal Hizmet* 32/1 (2021), 227-250.
- Büyüköztürk, Şener. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, 2020.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 29. Basım, 2020.
- Çınar, Mehmet. "Dini Tutum İle Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkide Tevekkülün Aracılık Rolünün İncelenmesi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/2 (2022), 1183-1208.
- Dayıoğlu, Burcu. *Resilience In University Entrance Examination Applicants: The Role of Learned Resourcefulness, Perceived Social Support, And Gender*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Demir, Zühre. *Ergenlik Döneminde Dinî İnanç ve Şüpheler İle Psikososyal Değişkenler Arasındaki İlişki Üzerine Bir Alan Araştırması: İstanbul Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Demirbaş, Hatice - Bekaroğlu, Ece. "Evden Uzakta Olmak: Sığınmacıların/Mültecilerin Psikolojik Sorunları ve Alınacak Önlemler". *Kriz Dergisi* 21/1 (2013), 11-24.
- Dikmen, Melih. "Beck Depresyon Envanteri II'nin Öğretmen Adayları Üzerinde Güvenirlilik ve Geçerliliğinin İncelenmesi". *Turkish Studies - Educational Sciences* 15/6 (2020), 4137-4150.
- Doğan, Mebrure. "Üniversite Öğrencilerinin Travma Sonrası Gelişimlerinde İçsel Dinî Motivasyon, Dinî Başa Çıkma, Sabır ve Şükürün Rolü". *Electronic Turkish Studies* 13/25 (2018), 207-230.
- Dowrick, Christopher vd. "Resilience And Depression: Perspectives from Primary Care". *Health: An Interdisciplinary Journal for Social Work in Health, Disease, and Medicine* 12/4 (2008), 439-452.
- Ersöz, Filiz - Ersöz, Taner. *SPSS İle İstatistiksel Veri Analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 4. Basım, 2019.
- Eskin, Mehmet vd. "Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyonun Yaygınlığı ve İlişkili Olduğu Etmenler". *Türk Psikiyatri Dergisi* 19/4 (2008), 382-389.
- Gez, Arzu. *Suriyeli Çocuk ve Ergenlerde Algılanan Sosyal Destek ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişki*. Mersin: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Gizir, Cem. "Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 28/3 (2007), 113-128.
- Göç İdaresi Başkanlığı. "Geçici Koruma". Erişim 22 Aralık 2022. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Gökmen, Rabia - Altaş Nurullah. "Lise Öğrencilerinin Dini Tutum ve Davranışlarını Etkileyen Faktörler". *Talim* 6/1 (2022), 7-21.
- Gözübüyük, Atilla vd. "Olağanüstü Durumlarda Çocuk Sağlığı". *Journal of Clinical and Experimental Investigations* 6/3 (2015), 324-330.
- Gürsu, Orhan. "Ergenlik Dönemi Dindarlığı İle Ruh Sağlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34/34 (2015), 49-75.
- Güven, Hülya. *Depresyon ve Dindarlık İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Hackney, Charles H. - Sanders, Glenn S. "Religiosity and Mental Health: A Meta-Analysis of Recent Studies". *Journal for the Scientific Study of Religion* 42/1 (2003), 43-55.
- Hatıplı, Mustafa - Daşkıran, Sena. "Etkileri ve Sosyo-Psikolojik Boyutuyla Göç". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 10/3 (2021), 714-728.
- İşık, Esra - Ertuğrul, Fatmagül. "Mülteci Ruh Sağlığında Güncel Yaklaşımlar". *Sağlık Bilimlerinde Değer* 12/1 (2022), 180-187.
- Kandemir, Hasan vd. "Prevalence Of War-Related Adverse Events, Depression and Anxiety Among Syrian Refugee Children Settled In Turkey". *European Child & Adolescent Psychiatry* 27/11 (2018), 1513-1517.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 31. Basım, 2012.
- Kavun, Yusuf. *Ergenlerde Dindarlık ve İnsani Değerler*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Kemal, Nuri - Duran Oğuz, Nagihan. "Türkiye'de Yükseköğretimdeki Ahıskalı Öğrencilerin Mutluluk ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 3/1 (2020), 1-15.
- Killgore, William DS vd. "Loneliness: A signature mental health concern in the era of COVID-19". *Psychiatry research* 291 (2020), 113216.
- Kolltveit, Silje vd. "Risk factors for PTSD, anxiety, and depression among adolescents in Gaza". *Journal of traumatic stress* 25/2 (2012), 164-170.
- Liebenberg, Linda vd. "The CYRM-12: A Brief Measure of Resilience". *Canadian Journal of Public Health* 104/2 (2013), 131-135.
- McGuinness, Teena M. - Durand, Simone C. "Mental Health of Young Refugees". *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services* 53/12 (2015), 16-18.
- Ok, Üzeyir. "Dini Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme ve Geçerlik Çalışması". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 8/2 (2011), 528-549.
- Oluğ, Fatma. *Erinlik Dönemindeki Öğrencilerde Dini Tutum Ve Davranışlar (Sakarya Örneği)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Oppedal, Brit vd. "Traumatic Events, Social Support and Depression: Syrian Refugee Children in Turkish Camps". *Vulnerable Children and Youth Studies* 13/1 (2018), 46-59.
- Öz, Fatma - Yılmaz Bahadır, Emel. "Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlamlık". *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 16/3 (2009), 82-89.
- Özcan, Zeynep. "Göçün Travmatik Etkilerini Azaltmada Sosyal Desteğin Rolü Üzerine Deneysel Bir Araştırma". *Bilimname* 37 (2019), 1001-1028.

- Özdemir, Aysel - Budak, Funda. "Göçün Çocuk Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri". *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi* 3/2 (2017), 212-223.
- Özdemir, Murat - Doğruöz, Ebru. "Bilimsel Araştırma Desenleri". *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik*. ed. Necati Cemaloğlu. 65-98. Ankara: Pegem Akademi, 2. Basım, 2020.
- Özer, Serap - Şirin, R. Selçuk. Suriyeli Mülteci Çocuklar-Saha Araştırması Sonuç Raporu. BAU, 2013. <https://insanhaklarizleme.org/vt/mfhandler.php?file=Suriyeli%20M%C3%BClteci%20%C3%87ocuklar%20Saha%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1%20Sonu%C3%A7%20Raporu.pdf&table=yayın&field=dosya&pageType=view&key1=822>.
- Özkan, S. Murat. "Travma ve Kayıp Sonrası Çocuk ve Ergenlerde Psikolojik Sağlamlığın Geliştirilmesi". *Çocuk ve Ergenlerde Travma, Kayıp ve Yas Danışmanlığı Kuram ve Uygulamaları*. ed. Firdevs Savi Çakar. 388-389. Ankara: Pegem Akademi, 2021.
- Paloutzian, F. Raymond - Sağır, Zeynep. "Forgiving, reconciling, and peace-building in refugee contexts: Theory, research, and data from the war in Syria". In: Njoku, M.G.C., Jason, L.A., Johnson, R.B. (eds). 181-200. *The Psychology of Peace Promotion: Global Perspectives on Personal Peace, Children and Adolescents, and Social Justice*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-14943-7_12.
- Pearce, Michelle J. vd. "Religiousness and Depressive Symptoms Among Adolescents". *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology* 32/2 (2003), 267-276.
- Reavell, James - Fazil, Qulsom. "The epidemiology of PTSD and depression in refugee minors who have resettled in developed countries". *Journal of mental health* 26/1 (2016), 74-83.
- Sağır, Zeynep. *Suriyeli Mültecilerde Dinî Başa Çıkma ve Ruh Sağlığı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Sağır, Zeynep. *Kültürel Uyum Ruh Sağlığı ve Din*. İstanbul: Dem Yayıncılık, 2018.
- Saygılı, Sefa. *Ergenlik Sorunları*. İstanbul: Elit Yayınları, 2. Basım, 2002.
- Solgun, Cansu - Durat, Gülgün. "Göç ve Ruh Sağlığı". *Journal of Human Rhythm* 3/3 (2017), 137-144.
- Steel, Zachary vd. "Mental Disorders, Disability and Health Service Use Amongst Vietnamese Refugees And The Host Australian Population". *Acta Psychiatrica Scandinavica* 111/4 (2005), 300-309.
- Steinberg, Laurence. Ergenlik. çev. Figen Çok vd. Ankara: İmge Yayıncılık, 3. Basım, 2007.
- Şimşek, Ali (ed.). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: 2018.
- Şimşir, Zeynep vd. "Religion and Spirituality in the Life of Individuals with Paraplegia: Spiritual Journey from Trauma to Spiritual Development". *Spiritual Psychology and Counseling* 2/1 (2017), 89-110.
- Tanrıverdi, Abdullah - Ulu, Mustafa. "Geçici Koruma Altına Alınan Suriyelilerde Göç, Kültürleşme/Kültürel Uyum ve Din İlişkisi: Kayseri Örneği". *Bilimname* 2020/43 (2020), 169-212.
- Tiliouine, Habib. "Measuring Satisfaction with Religiosity and Its Contribution to The Personal Well-Being Index In A Muslim Sample". *Applied Research in Quality of Life* 4 (2009), 91-108.
- Tutar, Hasan - Erdem, Tuncay, Ahmet. *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Türkçapar, Hakan. *Depresyon*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 2018.
- Türkleş, Serpil vd. "Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi Ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi". *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 11/2 (2008), 18-28.
- Uğurlu, Nilay vd. "An Art Therapy Intervention for Symptoms of Post-Traumatic Stress, Depression And Anxiety Among Syrian Refugee Children". *Vulnerable Children and Youth Studies* 11/2 (2016), 89-102.
- UNHCR, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye. "Türkiye Bilgi Notu". Erişim 22 Aralık 2022. <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2022/11/Bi-annual-fact-sheet-2022-09-Turkiye.pdf>
- Uysal, Burcu vd. "Psychological Problems and Resilience Among Syrian Adolescents Exposed to War". *European Journal of Trauma & Dissociation* 6/3 (2022), 100258.
- Wingo, P. Aliza vd. "Moderating Effects of Resilience on Depression in Individuals with a History of Childhood Abuse or Trauma Exposure". *Journal of Affective Disorders* 126/3 (2010), 411-414.
- Yıldırım, Sonay - Gürsu, Orhan. "Yetişkinlerde Dindarlık ve Psikolojik Dayanıklılık İlişkisi". *Turkish Academic Research Review* 6/1 (2021), 27-54.

EXTENDED SUMMARY

The wars that are taking place today have a negative impact on the lives of millions. It is possible to give a prominent example in this regard over Syria. Wars can sometimes cause the loss of a loved one, physical disability, and bring about the emergence of mental problems. It can be stated that among the war victims, individuals under the age of 18 are more negatively affected. The psychological resilience of these individuals plays an important role in coping with difficulties. However, religion can also be said to be a resource in coping with the difficulties encountered. For this reason, it has been focused on how religious attitude and psychological resilience predicts depression tendency, which often occurs in traumatic events such as war. The main purpose of the study is to determine whether psychological resilience and religious attitudes predict the depression level of Syrian adolescents. In the study, the following hypotheses were formed in line with the objectives of the research. *H₁: There is a significant relationship between the depressive tendency level and psychological resilience level of Syrian adolescents. H₂: There is a significant relationship between the depressive tendency level and religious attitude level of Syrian adolescents. H₃: There is a significant relationship between the religious attitude levels of Syrian adolescents and their psychological resilience. H₄: Syrian adolescents' depressive tendency scores show a significant difference according to gender. H₅: Psychological resilience scores of Syrian adolescents show a significant difference according to gender. H₆: Religious attitude scores of Syrian adolescents show a significant difference according to gender. H₇: Depressive tendency scores of those who are separated from their family members due to war are higher than others. H₈: Psychological resilience scores of those who are separated from their family members due to war are lower than others. H₉: Religious attitude scores of those who are separated from their family members due to war are lower than others.* The sample of the study consists of Syrian individuals aged 13-18 years residing in Elazığ. The average age of the participants is 15,31, of which 124 are girls and 92 are boys. In this study, the relational survey model, one of the quantitative research designs, was used. The data were obtained from the participants through a face-to-face survey. Personal Information Form, Beck Depression Inventory II, Religious Attitude Scale, and Child and Adolescent Resilience Scale were used as data collection tools. Data were analyzed using the Statistical Package for Social Sciences Statistics software, version 22.0 statistical package. As a result of the descriptive analysis, it was determined that the depression scores of the Syrian adolescents were $M=15,18$, the psychological resilience scores were $M=44,91$, and the religious attitude scores were $M=35,38$. The findings obtained as a result of the Pearson correlation analysis conducted to determine the relationship between the main variables of the study are as follows: there is a moderately negative and significant relationship between the depression levels and psychological resilience levels of Syrian adolescents ($r=-,448, p < ,01$); there was a low negative and significant relationship between depression level and religious attitude level ($r=-,205, p < ,01$); and there is a moderate, positive and significant relationship between religious attitudes and psychological resilience levels ($r=,301, p < ,01$). Regression analysis was performed to predict depression according to psychological resilience, religious attitude, and age variables. Accordingly, it was seen that resilience, religious attitudes, and age explained approximately 20% of the total variance in the depression level of the Syrian adolescents, and only resilience predicted depression significantly ($p < ,01$). A *t*-test analysis was performed to reveal whether depression, resilience, and religious attitudes differ significantly by gender. Accordingly, depression and resilience scores of Syrian adolescents differ significantly by gender ($p < ,05$). In addition, the religious attitude scores of Syrian adolescents show a significant difference according to gender. Finally, *t*-test results were examined according to depression, psychological resilience, and religious attitude, being a family broken up due to war. Accordingly, it was determined that the depression score averages of those who were separated from their family members due to war ($M=17,51$) were higher than the others ($M=13,84$). In addition, the mean scores of psychological resilience ($M=43,49$) of those who were separated from their family members due to war were lower than the others ($M=45,73$). In addition, it was determined that the religious attitude average score of those who were separated from their family members due to the war ($M=34,50$) was lower than the average of their religious attitude points ($M=35,89$) of those who were not separated from their family members due to the war. Finally, while the depression score showed a significant difference according to the separation from family members due to war, there was no significant difference with psychological resilience and religious attitude scores.